

1. O'rmon turlari

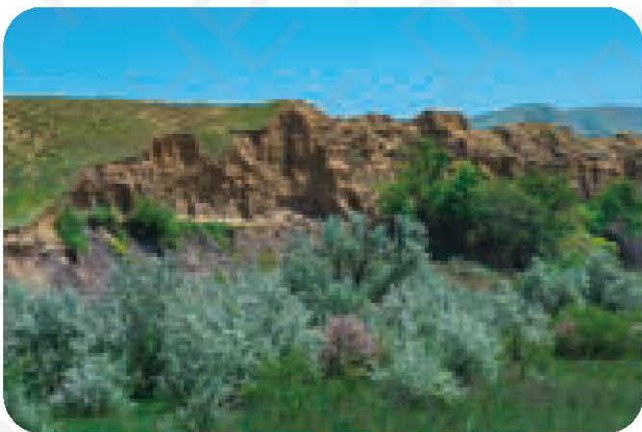
Rasmlardagi o'rmonlarga qarang. Yordamchi so'zlardan foydalanib, ular haqida so'zlab bering.

Ignabargli o'rmon
Doimiy yashil o'rmon,
qarag'ay va archa

Bargli o'rmon
Xazonrezgilik,
eman, qayin

To'qay o'rmon
Daryolar bo'yidagi butalar,
tol, maymunjon, qamish

Tropik o'rmon
Doimiy nam o'rmonlar,
chirmashib o'suvchilar,
lianalar, palmalar,
paporotniklar

Chayon, ilon, o'rgimchak, jayron, toshbaqa, bo'ri, tulen va qizilishton kabi jonivorlardan qaysilari o'rmonda, qaysilari cho'lda va qaysilari dengizda yashashini belgilang.

2. O'rmon boyliklari

O'lkamizning cho'l va dasht zonalarida to'qay o'rmonlar uchraydi. Ular sersuv daryo va ko'llarning qirg'oqlari bo'ylarida joylashgan. Bu o'rmonlar juda kichik bo'lib, ularning kengligi qirg'oqdan atigi 20 metr uzoqlikkacha cho'zilgan. To'qay o'rmonlar past bo'yli daraxtlar va butalardan iborat. To'qayning tabiati qo'shni cho'l tabiatidan keskin farq qiladi: u yerda ko'plab qushlar, sudraluvchilar va amfibiylar, shuningdek, tulki, quyon, shoqol kabi ko'plab sutemizuvchilar yashaydi.

Tog'li hududlarda ignabargli va aralash o'rmonlar o'sadi. Bu yerda ignabargli daraxtlar va butalardan – archa, barglilardan – yong'oq, tut, terak, pista va bodom tez-tez uchraydi.

Rasmlar yordamida o'rmonlar qanday foyda keltirishi mumkinligini ayting.

3. O'rmon boyliklari haqida qiziqarli ma'lumotlar

“O'rmon boyliklari” mental xaritasini to'ldiring.

O'rmonlar ajoyib xususiyatga ega. Ular havoga katta miqdorda namlik chiqaradi. Bug'langan suvlar bulutlarda to'planadi va bu bulutlar yana yomg'ir bo'lib yerga tushadi. Yomg'ir havoni changdan tozalaydi va uni namlaydi. Bundan tashqari, u buloqlar va daryolarni qurib ketishdan saqlaydi.

O'rmonlar yog'och manbai hisoblanadi. Ulardan qog'oz, mebel, qurilish materiallari, musiqa asboblari, sport anjomlari, bochkalar, qutilar, idish-tovoqlar va boshqa ko'plab narsalar ishlab chiqariladi.

O'rmon ko'plab hayvonlarning uyi hisoblanadi. Ba'zi hayvonlar, masalan, olmaxonlar deyarli butun umrini daraxtlarda o'tkazadi. Tropik o'rmonlarda daraxtlarni sevuvchi hayvon – yalqov yashaydi. G'ayrioddiy kamharakat ushbu hayvonning asosiy oziqasi daraxt barglaridir. Yalqovning tanasi daraxtda yashashga moslashgan. U yerda beo'xshov harakatlanadi.

Ignabargli daraxtlar havoni juda yaxshi tozalaydi. Shuning uchun tibbiy dam olish maskanlari – sanatoriylarda ko'pincha ignabargli daraxtlar o'stiriladi. Bundan tashqari, o'rmonlarda foydali va shifobaxsh xususiyatlarga ega o'simliklar ham o'sadi.

O'rmonlar qum va qum bo'ronlariga qarshi kurashish uchun ham ekiladi. Daraxt va butalarning ildizlari o'sib, atrofidagi qumlarni mahkam ushlab turadi. Bu qumlarni shamol bir joydan boshqa joyga ko'chirib ketishiga yo'l qo'ymaydi.

O'rmonlar nafas olishimiz uchun zarur bo'lgan kislorod ishlab chiqaradi. Ba'zi katta daraxtlar yiliga 65 kilogrammgacha toza kislorod ishlab chiqara oladi. Bu bir kishining yil davomida nafas olishi uchun yetadi. Shuning uchun o'rmonlarni ko'pincha "Sayyoraning yashil o'pkasi" deb ataydilar.

Daftaringizga turli o'rmonlar nomini yozing. Ularda qanday daraxtlar o'sishini eslang.

Daftaringizda kvest bajaring.

"Daraxtni barglaridan top" o'yinini tayyorlang. Buning uchun oq varaqlarda turli xil daraxtlarning barglarini chizing. Barglarning shakli va rangini har xil ko'rinishda chizishga harakat qiling. Keyin ularni ehtiyotkorlik bilan kesib oling. Kesib olingan barglarning orqa toza tomoniga bu barg qaysi daraxtniki ekanligini yozing. Bu barglarni xatjild yoki papkaga joylang. O'yin davomida barglarni sinfdoshlaringizga ko'rsating. Ular daraxtning nomini topa oladilarmi?